

Gondozástani szakszavak magyarázata

abortusz: művi terhességmegszakítás

adaptáció: alkalmazkodás a lét feltételeihez, feldolgozás

AFP: alfa-fetoprotein (embrionális, immunszuppresszív tulajdonságú globulin)

agresszív: támadó, erőszakos, verekedős gyerek, aki a legkisebb sértésre vagy sértésnek vélt dologra is tettelegességgel reagál

akceleráció: az új nemzedéknek az előzőnél viszonylag gyorsabb felsejülése és testméreteinek növekedése

akné: pattanás, mitesszer

amniocentezis: magzatvízvizsgálat

anaemia (anémia): vérszegénység,

analitikus észlelés: tárgyak, jelenségek elemzése, részekre bontása

anamnézis: kórelőzmény

androgén: férfi nemi hormon

anorexia nervosa: pszichés eredetű kóros lesoványodás étvágytalanság miatt

anticipáció: olyan előzetes feltevés, amelyet később a tapasztalat igazol

anyatejes táplálás: az újszülött fejlődéséhez szükséges tápanyag, az anyatej biztosítása

aritmia: ritmushiany, ritmuszavar

artikuláció: a hangok képzésének, kiejtésének, tagolásának módja. Érthető/jó kiejtés

autizmus: a külvilág elhanyagolásával az énről korlátozott kóros magatartás

autoagresszió: önmaga ellen irányuló agresszió

autonómia: önállóság, önrendelkezés

bántalmazásnak minősülő helyzet: a rossz bánásmód, a gyermek egészségének károsítása, egészséges fejlődésének akadályozása, az elhanyagolás, a gondozás és az ápolás hiánya, a bántalmazás akár szóban, fizikailag/testileg, érzelmileg, szexuálisan

BMI Body Mass Index: a testmagasság és a testsúly arányát mutatja

bulimia nervosa: evési kényszer, „farkasétvágy”

citológia: a sejttan (a sejtek szerkezetével és életével foglalkozó tudomány)

colostrum: előtej

Család- és Gyermekjóléti Szolgálat: a Családsegítő Szolgálatok beolvadtak a Gyermekjóléti Szolgálatokba, és Család- és Gyermekjóléti Szolgálat néven, a két szolgáltatást integráltan nyújtó intézményként működnek tovább, alapellátási szinten, az ország minden településén megtalál-

hatóak, térítésmentes szolgáltatásokat nyújtanak

családközpontú szüléset: a szülésre való felkészülés, az együttszülés, az alternatív szülés, a korai anya-gyermek kapcsolat biztosítása

Családsegítő és Gyermekjóléti Központ: járási szinten működő intézmény, amelyben két, egymástól szakmai feladataiban jól elkülöníthető csoport, a speciális szolgáltatást nyújtó szakmai, és a hatósági csoport működik, térítésmentes szolgáltatásokat nyújt

családsegítő szolgáltatás: a szociális vagy mentálhigiénés problémák, illetve egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok számára az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából nyújtott szolgáltatás

családsegítők: a Család- és Gyermekjóléti Szolgálatokban az alapszolgáltatás során szociális segítő munkát végző szakemberek

családtervezés: a gyermekek születésének előkészítése

depresszió: olyan tünetegyüttes, amelyet levert lelki állapot, nyomott hangulat, búskomorság jellemez

diabetes mellitus: cukorbetegség (anyagcserebetegség)

diphtheria, (diftéria): torokgyík

diszlexia: körülírt olvasási zavar, megtartott testi és intellektuális működés mellett

diszmenorrhoea: menstruáció zavara

egyedfejlődés: az élőlények alaki, működésbeli változása a megtermékenyítéstől (szaporodás) a halálig

egyéni gondozási-nevelési terv: a gyermek védelmébe vételekor készül, tartalmazza a gyermek veszélyeztetettségének az okait, a probléma megoldásához vezető lépéseket, annak megoldásában résztvevő szakembereket, családtagokat, gyermekeket, egyéb segítőket, a feladatokat és az azokhoz kapcsolódó konkrét határidőket

elderly house: öregek otthona

elektív mutizmus: főleg gyermekkorban előforduló átmeneti némaság

elhanyagolás: a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét

embrió: fejlődése első hónapjaiban fejlődő magzat

embriónális szakasz: a méhen belüli fejlődés során a petesejt beágyazódásától 8 hétig tart, szervekdemények kialakulása, sejttömeg differenciálódása jellemzi

empátia: beleélő képesség, melynek során belehelyezkedünk a másik személy lelki állapotába, hangulatába, gondolkodásába

endokrinológia: a belső elválasztású mirigyekkel foglalkozó tudományág

epilepszia: a központi idegrendszer periodikus görcsrohamokkal, tudatzavarral járó megbetegedése

ergonómia: az emberi munka tudománya

Erikson-féle modell: átfogja a fejlődés folyamatát a születéstől egészen a halálig, feltételezve, hogy a fejlődés nem áll meg bizonyos életkorban, hanem az ember állandóan változik, fejlődik. Az egyén pszichológiai fejlődése a különböző életkorokra jellemző szociális viszonyokon múlik.

esetfelelős: a Család- és Gyermekjóléti Szolgálatban az adott család ügyével foglalkozó szakember, aki az igénybe vevővel együttműködési megállapodás, vagy határozat alapján, cselekvési/intézkedési/egyéni gondozási-nevelési tervet készít, együttműködik és konzultációt folytat az esetkezelésbe bevont szakemberrel/szakemberekkel és koordinálja együttműködésüket

esetmenedzser: a Család- és Gyermekjóléti Központ szociális szakembere/munkatársa, aki az adott járás illetékességi területén látja el a gyermekvédelmi gondoskodáshoz kapcsolódó, hatósági intézkedést megelőző és követő segítő tevékenységet, biztosítja a szolgáltatási tartalmakat

eutanázia: halálba segítés

exhibicionizmus: magamutogatás másnak

fetisizmus: szeretett személyt szimbolizáló tárgyak imádása

fittség: olyan testi-lelki állapot, amely magában foglalja az egészséget, a minőségi életet

fiziológiás: élettani

fogamzásgátlás: a nem kívánt teherbeesés elkerülésének módszere

fogyasztóvédelem: a fogyasztók életének, egészségének és biztonságának védelme; forgalomba csak biztonságos árú hozható

fötális szakasz: a méhen belüli fejlődés magzati szakasza (fötusz = magzat), a 8-9. héttől a születésig tart, szervek kialakulása jellemzi

frottőrízis: dörgölözés nem beleegyező, ellenkező nemű személyhez, ruháihoz

frusztráció: akadályozottság, a tevékenység akadályoztatása nyomán keletkező vagy vágyteljesítés akadályozásakor fellépő feszültségérzés

gát: a szeméremrétől (hüvely) a végbélnyílásig terjedő terület, amely szülés alatt a lágy szülőcsatorna kialakításában vesz részt. Születési sérül-

lésének (gátrepedés) megelőzésére végzik a gátmetszést.

generációs feszültségek: a késői felnőttkorban nehezen viselik el az új nemzedék, a fiatalok viselkedését, életmódját.

geriátria: idősgyógyászat, az időskorúak, megbetegedéseivel foglalkozik

gerontológia: idősödés és az időskor tudománya

gerontopszichológia: öregedéssel kapcsolatos lélektani változásokat vizsgálja

gerontoszociológia: öregedés társadalmi kérdéseivel foglalkozik

globulin: a plazma-, illetve a szérumfehérjék egyik csoportja

gonadotrop hormon: nemi mirigyre ható hormon

gondozás: az egészségügyi ártalmakat megelőző és elhárító, a megfelelő fejlődést elősegítő, az életkörülmények javítására irányuló családi és társadalmi tevékenység

gravititás: várandósság (a fogamzástól a szülésig terjedő, általában 280 napig tartó időszak)

gyám: a gyámság alatt álló gyermek gondozója, nevelője, vagyonának kezelője és a gyermek törvényes képviselője

gyámhatóság: a települési önkormányzat jegyzője és a gyámhivatal alkotják. Főként a következő tevékenységi körökhöz kapcsolódó feladatokat látja el: gyermekvédelem, gyámügyi eljárás, gyermekelhelyezés, örökbefogadással kapcsolatos ügyintézés, környezettanulmányok készítése, apai elismerő nyilatkozat felvétele.

gyámügy: a gyámhatóság feladat- és hatáskörébe tartozó ügyek

gyermek jóléte: összetett fogalom, a testi, lelki, szociális és erkölcsi jólét állapotát jelenti

gyermekágy: az anyai szervezetben a szülés befejezésétől a várandóssági és szülési elváltozások visszafejlődéséig tartó időszak (4-6 hét)

gyermek átmeneti gondozása: keretében – kivéve, ha a gyermek átmeneti gondozását családok átmeneti otthona biztosítja – a gyermek teljes körű ellátásáról kell gondoskodni

gyermekek napközbeni ellátása: az életkornak megfelelő nappali felügyeletet, gondozást, nevelést, foglalkoztatást és étkeztetést kell megszervezni azon gyermekek számára, akiknek szülei, törvényes képviselői munkavégzésük, nappali tanulmányaik miatt, betegségük vagy egyéb ok miatt napközbeni ellátásukról nem tudnak gondoskodni

gyermekjóléti szolgáltatás: olyan, a gyermek érdekeit védő speciális személyes szociális szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi és lelki egészségének elősegítését, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, a

családjából kiemelt gyermek visszahelyezését a családba

gyermekvédelmi gondoskodás: a Gyvt.-ben meghatározottak szerint elrendelt hatósági

gyermekvédelmi jelzőrendszer: az észlelő-jelzőrendszer tagjai kötelesek jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál, hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, és a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén, valamint kötelesek egymással együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni

Gyvt.: 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

haldoklás: a halált közvetlenül megelőző életszakasz
hematokrit: a sejtes elemek és a vér centrifugálásával a vérplazma arányának meghatározására szolgáló eszköz

hemoglobin (haemoglobin): a vérben lévő vörösvértest azon alkotóeleme, mely a vér vörös színét adja

higiéné: a betegség megelőzését szolgáló tisztaság

hiperaktivitás: túlmozgékonyosság

hipofízis: agyalapi mirigy

home care: otthonápolás

homoszexuális: egyneműek közötti érzelmi és nemi kapcsolat

hospice (ejtsd hoszpisz): súlyos betegségük végstadiumában levő, elsősorban daganatos betegek humánus ellátását végző szervezet. Célja a betegek testi és lelki szenvedéseinek enyhítése mellett a humánus kezelés, az emberi méltóság megőrzése. Hospicium latinul vendégszeretetet, de szállást, szállót is jelentett, szó szerinti fordításban: menedékhely.

icterus neonatorum: újszülöttkori sárgaság

identitás: azonosság, énazonosulás, a személyiségfejlődés eredménye; énképünk, értékeink, nézeteink összessége (Ki vagyok én?)

immunszupresszió: az immunrendszer csökkent működésével vagy válaszképtelenségével járó állapot, amely kialakulhat az egyedfejlődés alatt a saját antigénekkal szemben, vagy kiváltható mesterségesen (pl. gyógyszerekkel)

integritás: összevonhatóság, egyesíthetőség

intézkedésen alapuló ellátás és védelem

intimitás: az ember legbelsőbb érzelmeinek, méltóságának tiszteletben tartása

iskolaérettség: iskolára való alkalmasság, testi, pszichés, mentális fejlettség és szociális érettség; a gyermek azon képessége, amellyel alkalmazkodni tud az új helyzethez és az iskolai követelményekhez

karitatív: jótékony, jótékonyági, emberbaráti

klimax: változás kora, a szervezet hormonális átalakulása, menopauza

kondom: gumi óvszer

kongruencia: hiteles kommunikáció, a szóbeli és nem szóbeli kommunikáció összhangja

konstruktív: építő, haladást szolgáló, pozitív jellegű

koordináció: összeegyeztetés, összehangolás

korfa: a népesség kor és nem szerinti megoszlásának ábrázolása

kortikotrop hormon: a mellékvesekéreg működésére ható hormon

kronológia: időrendi

Life Long Learning (LLL): az élethosszig tartó tanulás eszméje

lochia: gyermekágyi folyás

logopédia: a beszédhibák megelőzésének és javításának elmélete és gyakorlata

menarche: a menstruáció megindulásának az időszaka

menstruáció: rendszeres időközönként (28 naponként) véres-nyákos váladék ürülése a méhnyálkahártya felületen lelkődése következtében

mentális: értelmi

metropátia juvenilis: fiatalkori kóros méhvérzés (méhbántalom)

monogámia: egyférjűség, egynejűség

morbilli: kanyaró

negatív családtervezés: a nem kívánt terhesség megelőzése a szexuálisan aktív életperiódusban, fogamzásgátlás.

nevelésbe vétel: célja a gyermek otthont nyújtó ellátásának és törvényes képviselőjének biztosítása

nursing home (ejtsd: nőrszing hom): ápolási otthon

obesitas (obezitás): túlsúly, kövérség

oedéma (ödéma): vizenyő

onkológia: az orvostudománynak a daganatokkal foglalkozó ága: rákkutatás; daganatos betegségek gyógyításával foglalkozó kórház vagy kórházi részleg

orgazmus: a szexuális kiejzés tetőfoka

orientáció: tájékozódás, eligazodás, meghatározott irányba fordulás

ortopédia: az orvostudománynak a mozgásszervek szabálytalanságaival, ezek gyógyításával, megelőzésével foglalkozó ága

osteoporozis: csonttrikulás

otthont nyújtó ellátás: gyermekvédelmi szakellátás keretében biztosított otthont nyújtó ellátás és a gyermek teljes körű ellátása

oxytocin (oxitocin): hormon, simaizom-összehúzó

ösztrogén: női nemi hormon

palliatív ellátás: a terminális (végső) állapotú betegek tüneteinek enyhítésére irányuló kezelések összessége

paralízis: bénulás

parotitis: mumpsz, járványos fültőmirigy-gyulladás

pearl-index: irányelv a fogamzásgátló módszerek hatásosságának mérésére

pedofília: serdülőkor alatti gyermek „szeretete”

pelenka dermatitisz: a pelenkával fedett bőr gyulladása

percentil: a népesség nagy számban rendelkezésre álló adataiból számított, úgynevezett átlagértékhez (itt: az átlagos fejlődéshez) viszonyított mutatószám

perisztaltikus: féregszerűen gyűrűző (mozgás, pl. bélcsatornában)

pertussis (pertussisz): szamárköhhögés

perverzió: nemi elfajulás, eltévelyedés

pesszárium: kerekded, kupola alakú gumiból készült rugalmas gyűrű

Piaget, Jean (1896-1980): svájci pszichológus, filozófus, pedagógus, természettudós, a kognitív (megismerő) fejlődés híve. A pszichológia területén, a modern fejlődéslélektan, a gyermekek gondolkodási fejlődésének kutatójaként vált irányadó tudóssá

pigment: színezőanyag, az élő szervezetek festékanyaga

placenta: méhlepény

poligámia: többnejűség, többférjűség

pollúció: magömlés (nemi közösülés nélkül)

polyomyelitis: járványos gyermekbénulás

posztplacentális: lepény megszületése utáni

pozitív családtervezés: optimális családtervezés, a családtervezési módszerek együttesének az utód, a család és a társadalom érdekében történő legmegfelelőbb alkalmazása

prepubertás: serdülés előtti

prevenció: megelőzés

primer amenorrhoea: elsődleges vérzésahiány

produktív: alkotó, termelő

progeszteron: női nemi hormon

progresszív: fejlődő

promiszkuitás: nemi érintkezés gyakori partnercserével

prostitúció: üzletszerű (keresetszerű) kéjelgés

pszichoszociológia: a lélektani tényezőket kiemelten figyelembe vevő szociológiai vizsgálat

pszichoszomatikus betegség: olyan betegség, amelyben a lelki szenvedések testi zavarokban mutatkoznak meg

pszichoterápia: a pszichés (lelki) kezelés, gyógyítás, a pszichés zavarok megszüntetésére szolgáló eljárás

pubertás praecox: korai nemi érés

pubertás tarda: késői nemi érés

pubertás: serdülés

rákszűrés: szűrővizsgálatok, melynek célja a rákos megbetegedés korai, gyógyítható állapotában történő kimutatása, a rákmegelőző állapot megállapítása

realista: valóság-hű; gyakorlati ember

regresszió: visszaesés, hanyatlás, visszafelé mozgás

regresszív: visszafejlődő

relaxáció: elernyedés, ellazulás

reprodukción: utódok nemzése

reproduktív képzelet: felidéző képzelet

rubeola: rózsahimlő

SNI: Sajátos Nevelési Igényű gyermek

spermicid: spermaölő hatású

sterilizáció: művi meddővé tétel

stria: csík (a várandósság során többnyire a has bőrén mutatkozó vöröses-lilás csíkok)

szekunder amenorrhoea: másodlagos vérzésahiány (a havi vérzés elmaradása)

szerepkonfúzió: saját magamról, mint egyedi személyről alkotott téves kép

szerológia: az immunitástannak az antigén-ellenanyag reakciók tanulmányozásával foglalkozó ága

szexuális mazohizmus: szexuális perverzitás, a fájdalom és megaláztatás szeretete

szexuális szadizmus: nemi ösztön kóros megnyilvánulása, amely mások kínzásában talál kielégülést

szifilisz: vérbaj

szklerózis multiplex: az idegrendszer idült, gyulladós betegsége

szülő jogosultsága és kötelessége: a szülő jogosult és köteles arra, hogy gyermekét családban gondozza, nevelje, fejlődéséhez szükséges feltételeket, különösen a lakhatást, étkezést, ruházattal való ellátást, az oktatásához történő hozzájutást, az egészségügyi ellátásához való hozzájutást biztosítsa

tanatológia: a halál okával, folyamatával foglalkozó tudomány

tankötelezettség: a gyermek legkorábban abban a naptári évben válik tankötelessé, amelyben a hatodik, legkésőbb, amelyben a nyolcadik életévét betölti

transzszexualizmus: szexuális eltérés, az egyén az ellenkező neműek viselkedését tanúsítja

transzvesztita fetiszizmus: ellenkező neműek ruhájába öltözés

tripper, gonorrhoea: kankó

tuberculosis (TBC): gümőkór

turgor: a bőr ráncolhatósága, mely a bőr alatti kötőszövet zsír- és folyadéktartalmától függ

vaginizmus: a hüvely külső harmadában a nem akaratlagos izmok görcsös összehúzódása, amely lehetlenné teszi a hímvessző behatolását vagy elengedését

várandós anya válsághelyzete: egy olyan családi, környezeti, szociális, társadalmi helyzet vagy ezek következtében kialakult állapot, amely a várandós anya testi vagy lelki megrendülését, társadalmi ellehetetlenülését okozza, és ez által veszélyezteti a gyermek egészséges megszületését

várandósgondozás: a várandósság figyelemmel kísérése, tanácsadás és felkészítés a szülésre és az újszülött otthoni gondozására

védelembé vétel: ha a szülő a gyermek veszélyeztettségét az alapellátások önkéntes igénybevételével megszüntetni nem tudja, vagy nem akarja, de alaposan feltételezhető, hogy segítséggel a gyermek fejlődése a családi környezetben mégis

biztosítható, a gyámhatóság a gyermeket védelembé veszi

vegetatív: akarattól függetlenül működő

verbális: szóbeli

veszélyeztetettség: olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését akadályozza vagy gátolja

vitalis: létfontosságú, az élet jelenségeivel kapcsolatos (vérnyomás, pulzus, légzés, testhőmérséklet)

vitalitás: életrevalóság, életerő, életigenlés

voyerizmus (voájörök): leselkedés, kukkolás